

V Praze, 31. srpna 2013

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název bakalářské práce: Kupole v římské a raně byzantské architektuře

Další údaje: Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro klasickou archeologii

Autor: Josef Souček

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Ondřejová, CSc.

Posudek vypracoval: PhDr. Pavel Titz, Ph.D.

Předložená bakalářská práce má celkem 90 číslovaných stran, z nichž 76 tvoří vlastní text práce se zalámanými celkem 73 obrázky, další čtyři strany tvoří soupis použité primární a sekundární literatury a internetových zdrojů a další čtyři strany uvádí zdroje obrazové přílohy.

Autor Josef Souček se ve své bakalářské práci hodlá věnovat kupoli jako konkrétnímu a technologicky velice specifickému stavebnímu prvku v architektuře římské a raně byzantské. Východiskem mu je pohled na kupoli jako inovativní a rychle se vyvíjející prvek, který se objevuje od 1. století př. Kr. a prochází rapidním technologicky-estetickým vývojem, k němuž se se zrodem křesťanství navíc přidává silný moment symbolický. Autor si klade za cíl nalézt a zevrubně analyzovat co největší množství kupolí z daného období.

V úvodu práce se autor v obecnější rovině zabývá kupolí a jí příbuzným tvarům a prvkům v dějinách architektury, vymezuje se smysluplně jak chronologicky tak geograficky a nastiňuje cíle svého bakalářského výzkumu a i způsob, jakým jich chce metodologicky vytvoření přehledu o raných kupolích dosáhnout. Ocenit je možné i jeho negativní vymezení se vůči otázce, zda je či není kupole římským „vynálezem“.

V první kapitole se autor věnuje technologii budování kupolí a postupuje logicky od stavebního materiálu (cihly, malta a příměsi, kamenné prvky, dřevěné prvky). Když se pak věnuje kupolím, postupuje od užívaného terminologie k formám výstavby, konkrétním prvkům jako jsou oblouky, klenební pásy a žebra, následně představuje užití amfor při výstavbě kleneb, jejich fyzice a dalším aspektům této technologie.

V druhé kapitole pak kolega Souček shromažďuje množství dokladů užití klenby ve zkoumaném období a trefně je ilustruje množstvím obrázků a plánek. Zde převážně postupuje chronologicky a staví na terminologii a faktech shromážděných v předchozí kapitole. Nalezené příklady (lépe doklady) kupolí čtenáře zavádějí do prostředí Říma, Itálie, Konstantinopole i jinam v římské říši a autor práce neváhá tu a tam zmínit význam jednotlivých památek pro pozdější vývoj architektury (např. křesťanské nebo islámské).

Po této kapitole přichází na řadu závěr práce, kde autor shrnuje a jakoby z odstupu hodnotí význam dříve shromážděných faktů pro vývoj římské a raně byzantské architektury i to, jakým způsobem k tomuto vývoji došlo. Zde je zajímavé vyzdvižení intuitivního a empirického přístupu tehdejších architektů ke statické zmíněných prvků, neboť jejich matematický aparát nebyl s to bezezbytku zahrnout veškeré působící faktory. Zajímavá je též zmínka o odkazu a jisté kontinuitě římské architektury na poantickém Východě.

Z formálního hlediska je předložená práce kolegy Součka mimořádně pečlivě upravena. Vyskytuje se v ní naprosté minimum překlepů či gramatických chyb. Práce proto na čtenáře působí velice úhledně a esteticky. K tomu je třeba přičíst i pro čtenáře velice pohodlné zalámání obrázků do textu. Také autorův písemný projev je zapotřebí pochválit, stejně tak strukturu a vnitřní provázanost práce (autor mnohdy odkazuje na jiné části svého textu) - práce je díky těmto kvalitám dobře srozumitelná, přehledná a velice čtivá, třebaže se věnuje tématu značně technickému.

V souvislosti s právě řečeným není mnoho co předložené práci vytknout. Přesto mohu poukázat na některé nedostatky. Značné množství termínů by si zasloužilo být psáno *kursivou*. Dále autor patrně v samém závěru tvorby vkládal do textu odkazy na jednotlivé obrázky a někdy tyto odkazy zasadil do vět bez toho, aby je česky náležitě „ohýbal“ – např. s. 24: „...jak tyto systémy fungují, je dobře vidět na Obrázek 7.“ Popisek k obrázku 2 v textu přetekl na následující stranu a autor nesprávně skloňuje Cassia Diona (na s. 23) či Ptolemaion (na s. 36). V množství obrazového materiálu, které autor většinou přejímá od jiných badatelů jsem nenalezl, domnívám se, užitečnou mapu s přehledem v textu zmíněných lokalit, kde by např. odlišné značky náležely různým typům staveb/kupolí. Je možné, že by taková mapka cosi odhalila s ohledem na chronologii nebo typologii. Také v použité literatuře autor nerozlišuje primární a sekundární zdroje, což je poněkud neobvyklé. Na s. 57 autor užívá termín „pohanský“ patrně jako opozitum ke „křesťanský“, třebaže moderní bádání se této dichotomii již spíše vyhýbá. V poznámce 126 autor deklaruje svůj odpor k užívání termínu „česká placka“ v antickém kontextu (s čímž lze souhlasit), přesto jej mnohokrát dříve užil.

Tyto výtky však chápu v kontextu celé práce jako nepodstatné a z hlediska poslání a smyslu práce za zcela okrajové.

Na základě výše řečeného konstatuji, že předložená bakalářská práce kolegy Josefa Součka jednoznačně splňuje veškeré nároky kladené na tento typ prací. Proto doporučuji předloženou bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji práci hodnotit jako VÝBORNOU.

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.
Ústav pro klasickou archeologii
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze
Celená 20
110 00 Praha 1